

МАГДАЛЕНА ВЕНЦЕСЛАВОВА
ВЛАДЕТЕЛЯТ НА ЧЕРНИЯ
ЦВЯТ

chitanka.info

На документите му пишеше Джим Уилямс, но в колежа му казваха Катъра. Майка му беше еврейка, а баща му негър, но не от онези негри, от които са замесени абсолютните световни шампиони по бокс, а малък и свит като черна ръкописна запетайка: навярно коренът му произлизаше някъде от Южна Африка, където географията е изтърсилла най-ситните от своите негърски запаси. Катъра също беше дребен. Сякаш за да утежни още повече положението си в очите на местните расисти, той понякога подмяташе:

— Казват, че в рода ми имало и нещо китайско...

Родословното му дърво го беше направило малко островче в океана на расовата ненавист и белите вълни на този океан го заливаха с безпричинната си злоба, а всеки от опит знае, че най-силна е именно безпричинната злоба. Тя няма на какво да се опре и затова винаги е готова да отиде докрай.

В Кърбитаун никой не даваше квартира на Катъра, но и той много-много не се престараваше да търси. Още първата седмица след пристигането си се яви пред шефа на колежа, старателно попригладил ужасния си външен вид, и каза, че срещу жилище и храна е готов да стане помощник в моргата на анатомичния институт. Изпробваха го с удоволствие на тази считана за унизителна и затова вечно вакантна длъжност, но Катъра не се изложи. Катъра разбираше от трупове, неговите проблеми идваха не от труповете, а от живите хора. Войнстващите расисти се поуспокоиха, тъй като расизмът се храни главно с униженията на „низшите раси“ и, както есени звяр, щом добре се насити, става по-мързелив и по-толерантен; на такава утайка като Катъра така се пада — да общува с мъртвите и като гледа смъртта в очите, да си превива нечистия гръбнак, при това на такава смешно ниска цена.

Само Сям Рестън и Бил Кук, двама яки млади мъже с дълго като бял шарф родословие, което стигаше до кораба „Мейфлауер“, продължаваха да го преследват не от нещо кой знае какво, а ей така — за поддържане на формата. Готовността на Катъра към унижение обаче беше направо умопомрачителна. Той ставаше с радост за смях, когато Големият Сям, без дори да го удостои със слово, навеждаше очи към обувките си и с този знак му предоставяше да ги лъсне. Катъра се спускаше като мълния, носеше си постоянно кадифенце и боя в малки

тубички, готов дори и насън да го побутнат, да скочи и да служи, да служи, да служи на белия джентълмен.

На Бил Кук той беше доброволен личен слуга. Носеше му екипа за ръग्би, пренасяше записки до приятелката му Джоан, която беше наскоро обявена за „мис Кърбитаун“ и Бил се гордееше с това повече, отколкото ако беше „мис Вселена“. Бил държеше за здравите пропорции на районния мащаб, които са винаги по-малки, но винаги по-осезаеми от общопланетните.

Извън готовността си да служи на чистокръвните бели жребци Катъра притежаваше доста свободно време. В стаичката му, разположена близо до залата за аутопсия, никой не го смущаваше. Тя приличаше на гардероб и той я използваше и във височина, чак до тавана; беше събрал прибори, измежду които човек без затруднение би открил само микроскопа, останалите бяха чудновати, някои от тях построени от части на различни уреди, както и самият им притежател беше съставен от различни раси. Влезеше ли в своята квартира — лаборатория-гардероб, Катъра се променяше. Фалшивата угодническа усмивка изчезваше нанякъде си, лицето му ставаше сериозно и съсредоточено, едва сега можеше да се забележи, че челото му е високо и открито и че изпод него ви гледа поглед с острие на лазерен лъч. Доброволният лъскач на обувки четеше тук научни книги на пет езика, без дори да забелязва кога сменя един език с друг. Най-интересно обаче беше преобразяването на ръцете му. От устройство за верноподаничество се превръщаха в най-фина научноизследователска сила. Изящни, сигурни, нетрепкащи, без нито едно излишно движение, сякаш принадлежаха на някой гений на фехтовалното изкуство. В своето малко царство Катъра правеше научни опити, за които никой нищо не подозираше, смесваше реактиви с наименования, дълги като арабски титли, а понякога облъчваше приготвените от него образци с някакви тайнствени лъчи и те насищаха полумрака с лека фосфоресценция и дъх на борова гора.

На третата година нещо като задоволство, но много мрачно задоволство започна да се появява по слабото и измъчено от аскетичния живот лице на евреина-негър. По-късно, точно след един неделен празник, неделята след пролетната ваканция, Катъра дори започна да забравя задълженията си на доброволен слуга. Той се затваряше по цели дни в стаичката си и там крещеше и виеше като

ненормален. Отново и отново се навеждаше над микроскопа и гледаше един препарат, който за всеки непосветен би могъл да бъде извор само на скука и нищо повече. Но Катъра му говореше, милваше окуляра на микроскопа, като че ли там увеличеният образ на иначе невидимите клетъчни телца можеше да бъде докоснат и с ръка. След това записваше на листа пред него: „Успях да активирам пигментните клетки в бялата кожа. Отгледани в епруветка, те отделят толкова пигмент, колкото и клетките на негрите. По този начин аз...“ Някъде около това място той смачкваше листа и го накъсваше, за да започне пак да пише същото след половин час и пак да го скъса. Накрая един прекрасен ден Катъра, изглежда, взе решение. Този ден той облече най-малко износените си дрехи, изяде два сандвича вместо един, пи кафе — нещо което никога не беше се случвало — и въобще наруши всички онези дребни, здраво установени неща, съпътстващи нормалното поведение на всеки истински малък човек. Най-изненадващото бе, че той, който никога по никакъв повод не се беше оглеждал в огледалото, сега спря погледа си продължително на него, дори малко се понадигна, за да изглежда по-внушителен, прокара длан по косите, разтърка изпъкналите широки скули и самоокуражително се закашля. След това сложи една малка кутийка с много бутони по нея в джоба си и излезе.

Катъра знаеше къде ще намери Сям Рестън и Бил Кук, целият Кърбитаун знаеше тяхното любимо неделно и ежедневно заведение — малкия ресторант на Грийнстрийт, който другаде биха нарекли кръчма, но тук носеше названието „Уайт джентълмен к्लъб“, т.е. „Клуб на белите джентълмени“. Катъра беше идвал тук и по-рано. Тук го бяха карали да събира с уста угарки направо от пода, беше писал с големи разкривени тебеширени букви „Аз съм жълто-черна маймуна“ и други такива неща, които по необясними начини радваха младите хора, насядали около масите.

Сям и Бил бяха сред шумна, вече развеселена от алкохола компания, в която злословието за отсъстващите познати беше стигнало до фрази от рода на „Гордън е същински бял негр“ и „Всъщност Свенсън е нещо средно между евреин и хомосексуалист“. Бил беше прегърнал незащитените от облеклото рамене на Джоан и викаше със зачервено потно лице: „Слушайте! И президентът е червен! Аз ви казвам, че и президентът е червен!“, но никой не обръщаше внимание на тези тъй заангажиращи думи, защото всеки беше зает със

собствените си изказвания. Единствен Сям се беше навел мрачно над масата и съсредоточено, с някаква кучешка упоритост мачкаше цветчетата на розата във вазата пред него. Той пръв видя когато Катъра надникна с угодническата си усмивка през вратата. Сям едва-едва му кимна и Катъра се приближи с леката си гъвкава походка, поклащайки се така, че да изглежда тромав, защото самият Сям беше едър и тромав и не обичаше негрите да имат гъвкава походка. Сям много рядко говореше с Катъра. Катъра си помисли, че той мълчаливо ще заповяда да му лъсне обувките, но се излъга.

— Слушай, черна смет! — каза Сям бавно и през зъби с естествена, но отегчена омраза. — Ще ти дам възможност да спечелиш пет долара.

След това той вдигна обраслия си с рижи косми юмрук и тържествено го стовари върху масата. Юмруците притежават тайната способност да вдворяват тишина.

— Аз познавам негрите! — каза Сям.

Това заявление се стори забележително на всички и всички се засмяха одобрително и изръкопляскаха, а Сям удари още веднъж по масата.

— Аз мога да откривам негрите и без да ги виждам.

— Как? — попита Джоан.

— С кръвта си — каза Сям. — Усетих Катъра и разбрах, че е наблизил още преди да бях го видял. Така ли е, черно животно?

— Така е — виновно каза Катъра. Той винаги се чувствуваше виновен пред белите.

— Не — каза Бил. — Само не на мен, Сям! Само на мен, не! Ти не си никакъв медиум, бога ми, познавам те от времето на първото ти прохождение.

— Сто долара! — заложи Сям и започна да бърка в портфейла си. — Сто долара, че ще ви го докажа на всички още тази вечер.

— Приемам — каза Бил. — Когато трябва да бъде сразено някое самохвалство, Бил Кук може винаги да намери сто долара.

— Вържете ми очите — каза Сям. — Вържете ми очите и скрийте този черен вързоп някъде. — Той посочи с крак Катъра, но Катъра пъргаво отскочи, сякаш беше на пружини. — Ще го намеря с вързани очи, където и да го скриете.

Хората наставаха. Повечето бяха младежи с ъгловати, лъжесамоуверени лица, деца на фермери и бакали, религиозни, които зачеркваха всяка граница между възможното и невъзможното, щом не се отнасяше до банковата сметка. На някои от тях беше допаднала много безсмислицата „С кръвта си“, която така упорито поддържаше Сям.

— Той си шушукаше нещо с тази цветна маймуна — хитро обясняваше на компанията Бил. — Но Бил Кук вижда всичко. Бил Кук има уши и очи даже и на гърба си!

Той извади един лъскав пистолет с бяла инкрустирана дръжка и го постави на масата, като първо застла под него чистата си носна кърпа, за да покаже още веднъж, че въпросният пистолет е семейно бижу.

— Аз ще скрия Катъра и ще го наблюдавам. При най-малкия опит да ти сигнализира, Сям, ще го застрелям, като... — той се запъна, защото търсенето на сравнения винаги го затрудняваше. — Като... негър — каза накрая той и всички шумно одобриха този местен връх на остроумието.

Катъра наистина заслужаваше да го нарекат вързоп, въртеше очите си в най-идиотско изражение на лицето и се оставяше да правят, каквото искат с него. Той успя обаче да издебне момента, да бръкне в джоба си и да натисне едно от копчетата на чудноватата кутийка, която носеше — без да я изважда, натисна бутона на сляпо, така както стрелят по филмите гангстерите с продължителен производствен стаж. След като стори това, той видимо поизгуби спокойствието си, но не от предвкусане на петдоларовата печалба на Сям или на куршума от пистолета с красивите инкрустации, а от някакво друго тайнствено очакване. Шумът, който сега се вдигаше около облога, обаче привличаше всеобщото внимание и никой не обръщаше внимание на вълненията на Катъра, а и да бяха го забелязали, какво от това, че една цветна маймуна като него при такива обстоятелства мислеше да се възползува от даденото ѝ от белите свещено право на страх.

Председателят на клуба, дългият като върлина д-р Милър, който беше завършил само преди две години колежа, поиска думата с обичайното си: „Деца мои!“

— Днес Земята преминава от знака на Козирога в знака на Водолей при необикновено силното въздействие на Сатурн и Нептун.

Черният цвят е в най-голямата си активност от векове насам и това ме кара, деца мои, да вярвам в думите на уважаемия от всички Сям Рестън. Да, вярвам, че по телепатичен път той ще успее да открие черната кожа. Своята вяра, деца мои, аз определям на сто долара облог в негова полза.

Залагаха и другите. Гърдите на момичетата се издуха по-силно, устните се присвиваха, както става винаги когато в едно увеселително заведение работите стигнат етапа на обзалагането. Зеленото шумолене на долларите действуваше на тези хора така силно, както и концентрираният алкохол. Обзалаганията още не бяха приключили, а върху главата на Сям вече имаше черна копринена гугла на дракон от Ку-Клукс-Клан, само че обърната с очните отвори към тила, за да не вижда нищо.

— Чакайте! — извика Бил. — Дай, Сям, дай на мен. Бога ми, искам да участвувам в облог честен докрай.

Той нахлузи гуглата, дълго се въртя и пухтя в нея и явно доволен, я предаде обратно на Големия Сям, като каза, че дори и дяволът не може да види нещо. Казаха на Сям да излезе за малко навън, а Катъра накараха да седне в една каса за бира и го издигнаха до полилея с двете въжета, които използваша при тържествени случаи, за да бесят напълнени със слама чучела на Абърнати, а също и на братята Кенеди и Мартин Лутър Кинг, когато бяха още живи.

Въведоха Сям и той тръгна с прострени напред ръце като медиум. Д-р Милър даде знак и осветлението беше отслабено до полумрак, само един прожектор осветяваше платиненорусата коса на Джоан.

— Отворете прозореца — каза Сям изпод черната гугла. — Много е горещо.

Той продължаваше бавно да се движи и да протяга насам-натам ръцете си като антени. Бил беше вперил погледа си към издигнатата бирена каса и маниерно насочваше пистолета си към кротко седящия в нея Катър. Джоан беше стиснала юмруците си в поза на преувеличено напрежение, защото беше уверена, че така прилича на Жаклин Кенеди в периода на най-голямата ѝ слава.

Минаха петнадесет минути в най-банално безуспешно търсене. Уверени, че Големият Сям не може да ги вижда, някои започнаха доста

свободно да хихикат и да подхвърлят хапливи забележки към способностите на човека с гуглата.

— Хиляди дяволи, тази страшна горещина ми пречи.

Сям гневно посегна към гуглата и в знак, че вече е загубил облога, я удари гневно в пода.

Едно нережисирано единогласно „Ах“ посрещна края на състезанието.

— Негър — изпищя Джоан.

След това в „Клуба на белите джентълмени“ настъпи вцепенение. Всички бяха вторачили очи в Сям, но с такъв израз, че той се огледа, за да провери дали не стои гол пред тях. Без някой да поръчва, осветлението беше усилено като за новогодишен бал. Най-после Бил Кук се опита да превъзмогне изненадата.

— Шегата ти е интересна, Сям, но ти загуби облога. Фер плей! Фер плей, ти не можа да откриеш Катъра, въпреки че неизвестно как си нацапал муцуната си както неговата. Обаче...

— Чакайте! — извика д-р Милър. — Тук, тук, Кид!

Той повика кучето си, малък сив шотландски скайтериер, който беше гордостта му.

— Ръкувай се с твоя стар познат, чичо Сям, Кид, ръкувай се.

Кучето обаче, вместо да се подчини, почна злобно да лае и даже се опита да се хвърли върху Сям, но така, като че ли отзад го дърпаха за каишката.

— Господа! Деца мои! — ужасен, извика д-р Милър. — Кид лае на негър! На истински негър, залагам цялата си годишна заплата. — Той се приближи до Сям и без да го докосва взря очилатия си поглед в кожата на лицето му.

— Никаква боя, този тук е най-чистокръвният негър, какъвто съм виждал в Алабама. Аз разбирам от негърски кожи.

И д-р Милър хвана Сям за реверите с тънките си като макарони ръце и безуспешно се опита да го разтърси.

— Мръсен негър, какво направи с нашия Сям? Ти си... Ти си го...

Гласът му премина в истеричен фалцет и пресекна.

Сям го отблъсна без всякакво усилие и погледна ръцете си. Дланите му бяха бели, но отгоре, уви, те имаха безпогрешния черен цвят, който той така много обичаше да мрази, същият този, чието

презираше му даваше самочувствието на господар и прогонваше онова проклето усещане, че е малко и ненужно същество на този свят.

— Той го убил! Убиец! — закрепяха отвсякъде.

Настъпи суматоха. Хората се разбягаха, подплашени от внезапно разнеслото се твърдение: „Това е Черният фантом от Кристи Каунти“, защото Черният фантом беше най-гърсеният престъпник във всички южни щати.

Джоан хвана Бил Кук за ръката и го повлече тичешком към изхода, повтаряйки трескаво: „Боже, почувствувах, че иска да ме изнасили! Почувствувах, че иска да ме изнасили! Нали, Бил?“

Пистолетът — семейно бижу, остана върху масата заедно с чистата носна кърпа на Бил. „Клубът на белите джентълмени“ се опразни и в него останаха само двама цветни, единият беше превърналият се в негър Сям, а другият — безпомощно висящият в касата за бира Джим Уилямс, Катъра. Впрочем не, в „Клуба на белите джентълмени“ имаше още някой — това беше светлосивият скай териер, гордостта на д-р Милър. Докторът беше забравил гордостта си в клуба при устрема си да повика на помощ бялата полицейска сила на Кърбитаун.

— Бедният Сям — каза Катъра отвисоко. — Помогни ми да сляза при тебе, Сям!

Сям машинално се подчини, като вниманието му продължаваше да бъде съсредоточено върху лъскавочерната повърхност на собствените му ръце. Той дори не забеляза нечувано фамилиарния тон, с който Катъра му говореше, както и почти сладострастното усърдие да се обръща към него на име. Катъра услужливо извади малко огледалце и го пхна в ръката му. Сям жадно го сграбчи. В лъскавата окръжност той видя собственото си непознато лице да го гледа учудено и изплашено. Изпръхтя в безсилен гняв, захвърли огледалцето и започна да го тъпче с крака, сякаш по този начин щеше да унищожи черния призрак, залепен за кожата му.

— Няма смисъл, Сям — каза Катъра. — Безсмислено е. По-добре виж какво ще направя с кучето-расист на д-р Милър. Гледай, гледай, Сям! Лъскането на твоите обувки ме подтикна да узная тайните на кожата, Сям.

Тъп и недоумяващ, Сям погледна кучето. Скай териерът махаше опашка на няколко метра от тях, подчертавайки с достойнство

разграничаването си от черните човеци. Тъй както махаше опашка обаче, той започна постепенно, но доста бързо, да мени цвета си и за някакви си десетина секунди вместо светлосивия пес опашка махаше вече пес, черен като катран.

— Ти ли? — възкликна Сям ужасен.

— Аз — каза Катъра, усмихвайки се предизвикателно. — Твоята бяла кожа е нищо за мен, Сям. Ти сам видя, че е нищо. Лъсната е в черно, в неизтриваемо черно, Сям.

Бавномислещата машина, каквато беше главата на Сям Рестън, най-после се приспособи да действа при нововъзникналите обстоятелства.

— Можеш ли да му върнеш предишния цвят? — попита той задъхано, черното му лице засвети от напрежение.

Катъра само сви рамене и след минута гордостта на д-р Милър възвърна обикновената си сивота.

— Хайде сега, направи и с мен същото!

Сям каза това бавно, с върховно усилие на коравата си южняшка воля, която беше показала, че може да завладява континенти. За миг той изглеждаше външно напълно успокоен. — Хайде... — той щеше да каже „мръсно животно“, но каза — Хайде... Джим!

— Не, Сям!

— Защо?

— Защото не искам, Сям. Разбираш ли? Просто не желая да те преобядисвам в бяло. Черното ти отива. В черната си кожа приличаш на изправен ковчег, Сям. Сънувал съм те така много пъти.

Сям беше взел забравения пистолет на Бил и с някаква пресметната нерешителност го въртеше из ръцете си. Извади пълнителя, постави патроните един по един в шепата си, после съсредоточено ги постави обратно и накрая майсторски го превъртя на показалеца си. Катъра обаче като че ли не забелязваше тези недвусмислени приготовления. Той шумно отвори една бутилка шампанско и си напълни голяма чаша.

— За черния цвят, Сям! — каза той и отпи спокойно няколко големи глътки.

— Какво искаш? — попита Сям.

— Нищо, Сям.

— Ще направя, каквото ми заповядаш.

Несвикнал да се унижава, гласът му отведнъж стана треперещ.

— Слушай, Сям, не виждаш ли, че у мен всичко е изрядно с изключение на обувките?

Катъра подканващо погледна към старите си обувки, които наистина имаха окаян вид. Настана дълга, извънредно дълга минута на неподвижност. После Големият Сям започна бавно да се навежда към обувките на Катъра, но преди още да ги докосне, се разрида и сълзите му, едри и безгласни, наквасиха лявата обувка, която той започна да търка с широката си вратовръзка. Катъра беше седнал на червено тапициран стол и в погледа му тържествуваше откровена, неутолима отмъстителност. Той знаеше, че това е най-сладкият миг в живота му.

Внезапно Сям се изправи. В ръката му отново се появи пистолета на Бил с бялата инкрустирана дръжка.

— С това не се лъскат обувки, Сям — каза безгрижно Катъра.

— Моето отмъщение е моята молитва.

И Катъра жадно облиза пресъхналите си устни. Един живот за един миг. Но сладък.

Сям стреля, знаейки с професионална увереност, къде ще попадне куршумът му. „Куршум в корема на цветната маймуна!“ — се пееше в един расистки химн.

Катъра си остана, както си беше на червено тапицирания стол, само се опита да се подпре по-здраво на облегалката, защото знаеше, че няма да стане скоро. Не извика, не се намръщи, само усмивката му стана някак болезнена.

— Сега за пръв път... ти ще разбереш какво значи негър да убие бял човек... в щата Алабама, Сям...

Това бяха последните думи на Катъра. Главата му се отпусна на гърдите и вероятно под нейния тласък омекналото му тяло се свлече на пода. С мълчалив ужас Сям гледаше новия книжнобял цвят, който се появи по лицето на мъртвия. Навън шерифът на Кърбитаун вече обсъждаше със своите момчета подробностите по залавянето на черния престъпник. Чуваха се шумните му енергични заповеди.

Скайтериерът на д-р Милър озадачено наостри уши и след това доверчиво приседна до трупа на белия човек.

Публикувано във вестник „Орбита“, броеве 11,12/1973 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.